

ДОСВІД ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ У ПИТАННІ ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНИМ ВПЛИВАМ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

У статті проаналізовано використання пропаганди Російською Федерацією під час російсько-української війни, зокрема повномасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року. Детально розглянуто досвід реалізації РФ дезінформаційних кампаній у низці країн світу. Окремо визначено успішні приклади боротьби України та інших держав із систематичним поширенням російської пропаганди, а також запропоновано нові інструменти задля розвитку світової інформаційної безпеки.

Ключові слова: дезінформація, пропаганда, інформаційна політика, законодавство, інформаційні впливи, війна.

Актуальність теми. В умовах глобалізації дедалі вагомішої ролі набувають демократичні процеси, на яких базуються сучасні принципи державотворення. У зв'язку з цим набирає обертів розвиток інформаційного суспільства, основою якого є плюралізм думок та свобода слова. Але попри очевидні переваги демократичних суспільств, через відкритість своїх інституцій вони залишаються вразливими до дезінформації, пропаганди та інших інструментів негативного інформаційного впливу з боку авторитарних держав.

Найуспішнішими країнами в організації масової пропаганди та її використанні для досягнення своїх цілей були Третій Рейх та СРСР. З огляду на те, що Радянський Союз проіснував значно довше, ніж нацистська Німеччина, – радянська пропаганда досягла більших успіхів не лише всередині країни, а й за кордоном. СРСР вдалося розбудувати потужну та ефективну структуру інформаційного впливу, яка включала Комуністичний інтернаціонал, мережу корумпованих політиків, агентів впливу, тощо, і активно використовувала культуру, як інструмент пропаганди.

Сучасна Росія, яка є правонаступницею Радянського Союзу, не лише отримала у спадок наявний арсенал інформаційних інструментів, а і розпочала використовувати новітні методи впливу на масову аудиторію задля формування необхідного їй порядку денного, які допомагають досягати політичних, економічних та військових цілей, а також посилюють інформаційну експансію РФ на весь світ.

Аналіз досліджень. Дослідженню проблематики російської пропаганди, її видів та шляхів поширення приділяли увагу багато науковців, зокрема питання інформаційного впливу РФ висвітлено у наукових працях Г. Почепцова, М. Присяжнюка, В. Лизанчука, Р. Марутян, М. Шевціва та інших. Попри це, сучасні українські науковці та дослідники недостатньо приділили увагу питанню впливу російської дезінформації на іноземні держави, що і зумовлює його актуальність.

Мета статті полягає у дослідженні інструментів протидії іноземних держав інформаційному впливу Російської Федерації на українську та світову аудиторію.

Виклад основного матеріалу. Широкомасштабне вторгнення РФ в Україну спричинило нову хвилю російської пропаганди у світовому інформаційному просторі. Для того, аби виправдати власні загарбницькі дії, Росія розпочала збільшувати спроможність до продукування і

поширення фейкової інформації. Про це свідчать дані Міністерства фінансів РФ, згідно з якими фінансування державних ЗМІ було збільшено утричі. За період із січня до березня 2022 року за статтею "Засоби масової інформації" з федерального бюджету було виділено 17,4 млрд рублів. Для порівняння, минулого року ця цифра за аналогічний період становила 5,4 млрд рублів [6].

Окрім цього Росія модифікує і методи поширення дезінформаційного контенту. Так 30 квітня 2022 року Міністерство закордонних справ Великої Британії заявило, що РФ використовує фабрику тролів для поширення дезінформації про війну в Україні та про окремих політиків певних країн у соціальних мережах [31].

Ще одним новим інструментом РФ для поширення пропаганди стала соціальна мережа "Tik-Tok". За даними дослідження вебсайту, що відстежує дезінформацію в інтернеті – "NewsGuard", новим користувачам соціальної мережі може рекомендуватися неправдивий контент про Україну вже протягом перших 40 хвилин після реєстрації [40].

Інформаційна експансія Росії у світі має на меті відбилити власну репутацію, змістити фокус уваги та деморалізувати супротивника шляхом сійня паніки та зневіри серед користувачів. Разом із тим, стратегія використання російської пропаганди передбачає, передусім, здійснення інформаційного впливу на внутрішню аудиторію. Згідно з дослідженням медіаспоживання в Росії, яке було проведено компанією "Romir", для отримання інформації про поточну та політичну ситуацію в країні росіяни використовують телебачення (68 %), інформаційні сайти та форуми (35 %), "YouTube" (27 %), "Telegram" (25 %). Прикметно, що дізнаються новини через спілкування зі знайомими, друзями та родичами 24 % респондентів [46]. Зважаючи на такі результати, можемо констатувати про величезний вплив телебачення на формування свідомості "внутрішнього глядача". Цю тезу також підтверджують і результати соціологічного опитування "Левада-центру", що проведене протягом 24-30 березня 2022 року, які свідчать про безпрецедентну підтримку росіянами дій президента Володимира Путіна – їх схвалюють 83 % опитаних [9]. Такий результат підтверджує ефективну пропагандистську політику РФ усередині країни, а також надає умовний кредит довіри владі для здійснення подальших агресивних дій щодо України.

Із самого початку російсько-української війни у 2014 році Україна розпочала провадити системну та послідовну інформаційну політику у питанні протистояння російській дезінформації. Для здійснення ефективних заходів у сфері захисту національного інформаційного простору в Україні було ухвалено низку законодавчих ініціатив, які дозволили створити відповідне правове підґрунтя для протидії пропаганді та вжити заходів для закриття російських та проросійських ЗМІ в Україні. Це, зокрема, Доктрина інформаційної безпеки України (2016) [17]; рішення РНБО від 28 квітня 2017 року "Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)", завдяки якому було заблоковано роботу низки російських інтернет-сервісів, у тому числі соціальні мережі "ВКонтакте" та "Однокласники", а також блокування доступу до вебресурсів компаній "Яндекс", "Mail.ru Group", АТ "Лабораторія Касперського", "Dr.Web" тощо [15]; рішення РНБО від 2 лютого 2021 року "Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)", унаслідок якого було заблоковано проросійські телеканали "112 Україна", "ZIK" та "Newsonе" [14]; Стратегія інформаційної безпеки (2021) [13]; рішення РНБО від 11 лютого 2022 року "Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)", яким було заблоковано роботу телеканалу "НАШ", а також діяльність компанії "Вітрина ТВ", яка надавала послуги трансляції російських телеканалів, що заблоковані в Україні ("Россия 1", "Пятый канал", "Россия-24", "Рен ТВ" та інші) [12]; Закон про заборону на виготовлення та розповсюдження інформаційної продукції, спрямованої на пропагування дій Росії (2022) [2] та інші.

Ухвалення вищезгаданих документів свідчить про окремі успіхи України в боротьбі з інформаційними впливами РФ. За даними проведеного нами опитування у грудні 2021 року, до блокування російських інтернет-ресурсів у 2017 році соціальну мережу "ВКонтакте" використовувало 68,4 % опитаних, "Однокласники" – 4,1 %. Водночас 17,5 % користувачів використовували обидві мережі, 10 % – не користувалися згаданими ресурсами. Станом на грудень 2021 року 64,3 % опитаних зовсім не використовують згадані мережі, 12,9 % – користуються на постійній основі "ВКонтакте", 2,3 % – "Однокласниками", 20,5 % опитаних іноді перевіряють свої акаунти в цих мережах [4; с. 104]. Ефективність здійснення заходів у сфері інформаційної безпеки держави підтверджує і дослідження соціологічної групи "Рейтинг", за даними якого 93 % українців вірять у те, що Україна зможе відбити російську агресію [16].

Потужний інформаційний вплив РФ здійснюється також і на іноземні суспільства. Таким чином Росія намагається розфокусувати увагу довкола війни проти України, яку вона сама ж розв'язала, та заручитися підтримкою інших країн. Підтвердженням цієї тези є проведення протестної акції в Австралії у 2015 році проти воєнних дій на Донеччині та Луганщині, а також задля підтримки місцевих жителів. Її організатором виступив австралець Шон Девіс, прихильник політики Росії, який також став автором хештегу в соціальних мережах "IStandWithRussia", що означає "Я підтримую Росію" [1]. Із початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну 2 та 3 березня у соціальній мережі Twitter знову почали набувати популярності хештеги "IStandWithRussia" та "IStandWithPutin". Результати дослідження твітів, які

містили вищезгадані хештеги, оприлюднила компанія "CASM Technology". На думку аналітиків, ця інформаційна операція спрямована на поширення російської дезінформації щодо війни в Україні у Бразилії, Індії, Китаї та африканських країнах [35].

Розповсюдження російської пропаганди у Китаї має особливу роль, зважаючи на місце країни на геополітичній мапі світу, а також її зв'язки безпосередньо з РФ. Для прикладу, у 2019 році на офіційному сайті Кремля була опублікована спільна заява РФ та КНР про розвиток відносин всеохоплюючого партнерства і стратегічної взаємодії, які вступають у нову епоху. У документі йдеться про розширення співпраці у питанні міжнародної інформаційної безпеки, зокрема через спільне просування принципу управління інформаційно-телекомунікаційною мережею "Інтернет", а також протидію впровадженню необґрунтованих обмежень щодо доступу на ринок інформаційно-комунікаційних технологій [22]. У 2021 році між російською державною медіакомпанією "Росія сьогодні" та китайською держмедіагрупою "China Media Group" був укладений договір про посилення співпраці щодо виробництва цифрових медіапродуктів та створення ЗМІ в обох країнах, які змогли б очолити громадську думку завдяки об'єктивній, справедливій та всеохоплюючій позиції [33]. Така взаємодія дозволяє збільшувати можливості держав-союзниць у розбудові глобальної пропагандистської мережі, яка також має свій вплив і на інші країни.

Розв'язану офіційною Москвою війну проти України Китай відмовився називати вторгненням [47], а китайські державні ЗМІ послідовно продовжують підтримувати основну тезу російської дезінформації щодо вини НАТО у розгортанні конфлікту. Ефір телеканалів розбалансований, звернення Президента України Володимира Зеленського відсутні, у той час як неперифіковані виступи російських спікерів продовжують транслювати в ефірі [39]. Унаслідок того, що державні ЗМІ ретранслюють інформацію з російських медіа, у лютому 2022 року фейкове повідомлення про те, що Володимир Зеленський покинув територію України, було переглянуто понад пів мільярда разів на китайській платформі "Weibo", його також продублювали 163 ЗМІ по всій країні [52]. Окрім цього, представники правлячої партії фактично стали рупорами російської пропаганди, поворачуючи у своїх виступах основні дезінформаційні нарративи РФ. Так партійний телеканал у Шанхаї заявив, що український Уряд навмисно створив жахливу картину вбивств росіянами цивільного населення у місті Буча, аби викликати співчуття Заходу [43], а в газеті Комуністичної партії КНР в одній зі статей ішлося про те, що "брудні світліни тіл на вулицях Бучі, передмістя столиці України Києва, були містифікацією" [43].

Отже, закономірним є факт, що у 2022 році Китай посів 175 місце зі 180 держав у Світовому індексі свободи преси, який щорічно публікується міжнародною організацією "Reporters Without Borders" [41].

Одвічна боротьба Росії із колективним Заходом триває у тому числі і в комунікаційному вимірі. Країни Центральної та Східної Європи мають систематично працювати над збереженням інформаційної безпеки у регіоні не лише через безпосередню географічну близькість до Росії, а і через її бажання максимально зберегти і збільшити вплив на ці держави. За результатами дослідження "Індекс стійкості до дезінформації", яке презентовано громадською організацією

"StopFake.org" спільно з партнерами наприкінці 2021 року, найвищу стійкість до дезінформації демонструє Україна, за нею – Азербайджан, Чехія та Словаччина. Водночас Білорусь і Молдова залишаються найслабшими у своїй спроможності протистояти іноземним інформаційним загрозам [48].

Для здійснення інформаційного впливу Росія фактично обирає ті країни, що мають внутрішньополітичні розбіжності чи суперечки в суспільстві, аби використати їх, як сприятливе підґрунтя у своєму інформаційному наступі, і таким чином бере безпосередню участь у посиленні конфлікту та дестабілізації ситуації. Відтак держава, яка стала об'єктом пропагандистського впливу РФ, починає зосереджуватися на внутрішній проблематиці, використовуючи для цього додаткові державні інструменти та ресурси.

Чи не найбільшого інформаційного впливу з боку Росії серед країн ЄС зазнає Німеччина, на території якої проживає близько 250 тисяч громадян РФ і, за оцінками, понад мільйон людей російського походження [20]. 7 червня 2022 року було оприлюднено звіт Федерального відомства з охорони Конституції за 2021 рік, у якому виокремили основні загрози для німецької держави. Однією з них є російська пропаганда, завдяки якій у країні широко поширювалися антиковідні настрої, а також підвищення кількості кібератак, зокрема з Росії [30]. У 2021 році українські IT-фахівці за допомогою комп'ютерного алгоритму проаналізували чотири німецьких медіа ("Die Welt", "Die Zeit", "Frankfurter Allgemeine Zeitung" та "Der Spiegel") і два австрійських ("Die Presse" і "Der Standard") за 2011-2020 роки. У результаті дослідники встановили, що 70 % коментарів та 40 % публікацій містять російську пропаганду [11]. У німецьких ЗМІ РФ активно просуває і нарративи, які спотворюють образ України через поширення повідомлень щодо утисків російської мови та розповсюдження антиросійського неонацизму всередині держави [8]. Загалом, за даними ініціативи "EUvs.Disinfo", з кінця 2015 року в базі даних проекту було зібрано близько 700 російських фейків, які стосувалися Німеччини [19].

Безпосередньо із початком вторгнення Росії в Україну, в країні почали поширюватися дезінформаційні повідомлення військового характеру, які мають на меті перекласти відповідальність за початок війни з Росії на Україну, а також дезорієнтувати громадян Німеччини. Так у базі російської дезінформації в Німеччині та Італії "Propaganda Diary" міститься близько 100 фейкових матеріалів про мілітаризацію України силами НАТО або ж про плани деокупації тимчасово непідконтрольних Уряду України районів Донецької та Луганської областей воєнним шляхом [51]. Санкційна політика Німеччини щодо РФ також стала об'єктом російського дезінформаційного впливу. 7 червня 2022 року Центр протидії дезінформації при РНБО визначив основний нарратив російської пропаганди, який має на меті послабити санкційний тиск на РФ через поширення ключової теми щодо шкоди таких обмежень для жителів західних держав. У Центрі зазначили, що повідомлення про зростання вчетверо цін на комунальні платежі через припинення постачання енергоносіїв з Росії є фейковим [29].

Для того, аби запобігти поширенню російської пропаганди на території ФРН, Комісія з реєстрації та нагляду німецького медіарегулятора MABV заборонила мовлення німецькомовної версії російського державного телеканалу RT DE [26].

Структура російської пропаганди є значно глибшою і складається не лише з поширення дезінформації, створення фейкових повідомлень чи спотворення новин. Окрім ЗМІ, Росія використовує також і власні дипломатичні представництва, створені нею медіацентри чи займається просуванням думок окремих проросійських міжнародних експертів або політиків. Це підтверджує і заява Центру протидії дезінформації при РНБО, у якій зазначено, що депутатка Європарламенту Франческа Донато тривалий час виступає з підтримкою проросійських нарративів у західному суспільстві. На своїх сторінках у соціальних мережах вона неодноразово намагалася спростовувати докази злочинів російської армії в Україні, звинувачувала ЄС у "провокуванні" Володимира Путіна. У результаті компанія "Meta" заблокувала профіль депутатки в соціальній мережі "Facebook" [28].

Значний інформаційний вплив РФ можна простежити і в Італії. Окремим важливим прикладом успішної діяльності російської пропаганди є справа Віталія Марківа, українського військового, якого звинуватили у вбивстві італійського журналіста Андреа Рокеллі та його колеги з Росії Андрія Миронова. На думку радника Міністра внутрішніх справ України Антона Геращенко, саме російські спецслужби причетні до спотворення громадської думки щодо смерті італійського журналіста, і, зрештою, до ув'язнення Марківа завдяки потужному тиску російської пропаганди на італійських прокурорів та громадян країни [3]. Дипломатичний скандал в Італії спровокувала також поява Міністра закордонних справ РФ Сергія Лаврова в ефірі італійського телеканалу "Rete4". Під час інтерв'ю очільник дипломатичного відомства заявив, що Адольф Гітлер мав єврейську кров, а євреї є найзатятішими антисемітами [49]. Заява не лише викликала обурення з боку Ізраїлю, а і стала об'єктом критики Прем'єр-міністра Італії Маріо Драгі [49]. Після цілої низки скандалів, які пов'язані з насиченням російською дезінформацією медіапростору Італії, Комітет з безпеки Парламенту країни розпочав розслідування щодо просування російської пропаганди через італійські медіа [44]. Також однією з найбільш вразливих країн європейського континенту до російської пропаганди можна вважати Угорщину. У цьому випадку інформаційний вплив Росії зосереджений передусім на політичних відносинах між Україною та Угорщиною. Попри загальну підтримку європейського курсу України, офіційний Будапешт продовжує паспортизовувати громадян України на Закарпатті та маніпулювати темою Закарпатської національної меншини краю, зокрема, блокуючи євроатлантичну інтеграцію України. Зважаючи на це, риторику політичних еліт Угорщини щодо підтримки етнічних угорців в Україні можна порівняти із загальною тезою Росії про захист російськомовного населення в Україні. До того ж через потужні економічні і політичні зв'язки з Росією Угорщина наразі виступає проти впровадження санкцій щодо РФ. Вочевидь така послідовність дій влади викликана потужним впливом російської пропаганди і дезінформації в країні. На думку угорського журналіста Петера Мадьярі, державні ЗМІ іноді поширюють пропаганду, використовуючи як джерело контент телеканал "Russia Today" [23]. Водночас і самі угорські політики ретранслюють російську пропаганду у своїх заявах. Глава МЗС Угорщини Петер Сійярто під час спільного брифінгу з очільником МЗС Туреччини в Анкарі 19 квітня 2022 року зазначив, що Угорщина не надає та не дозволяє поставляти зброю через

її територію до України через можливість обстрілу районів, що населені угорцями, або ж угорсько-українського кордону [25]. При цьому Петер Сійярто апелював до подій напередодні, а саме ракетного удару по Львівській області, яким нібито було знищено склади зі зброєю, яку надали США та Європа. Прикметно, що таку ж заяву оприлюднили в Міністерстві оборони РФ [21]. Водночас у Пентагоні зазначили, що вони не мають інформації про знищення Росією боєдай якоїсь військової допомоги, яку було надіслано Україні [7].

Окремо слід зазначити про інформаційний вплив Росії на Балканах. Маючи релігійні зв'язки, РФ послуговується релігією як інструментом пропаганди для того, щоб зберегти власний геополітичний вплив, а також стримати розширення Європейського Союзу та НАТО. Вона використовує російську православну церкву, щоб закріпити в регіоні образ країни-захисниці традиційних сімейних цінностей і таким чином зменшити шанси Північної Македонії, Сербії та Чорногорії на вступ до ЄС, одним із критеріїв якого є підтримка етнічних, релігійних та сексуальних меншин.

Попри потужний інформаційний вплив РФ варто окреслити і фрагментарні успіхи в здійсненні іноземними державами заходів з протидії інформаційній агресії РФ. Так 25 лютого 2022 року Національна рада радіомовлення та телебачення Польщі ухвалила рішення про заборону 5 російських каналів: "RT (Russia Today)", "RT Documentary", "RTR Planeta", "Sojuz TV" та "Russija 24" [27].

Того ж дня Національні медіарегулятори Латвії та Естонії наклали обмеження на ретрансляцію російських і білоруських телеканалів, зокрема "TV Centr International", "Россия" та "Россия 24" у Латвії та "РТР Планета", "НТВ Мир", "Россия 24", "TV Center International" та "Беларусь 24" у Естонії [5]. А з 9 червня 2022 року за рішенням Національної ради з електронних ЗМІ Латвії (NEPLP) вступила в силу заборона на трансляцію в Латвії 80 російських телеканалів, які ще залишалися доступними латвійським телеглядачам. Воно ухвалене на підставі нової законодавчої норми, яка передбачає, що в Латвії не можуть працювати телеканали, зареєстровані в країні, що загрожує незалежності і територіальній цілісності іншої країни [10].

2 березня у відповідь на неспровоковану та невинуватну воєнну агресію Росії проти України, а також у зв'язку з проведенням РФ систематичної міжнародної кампанії з дезінформації, маніпуляції інформацією та спотворювання фактів для посилення власної стратегії дестабілізації сусідніх держав та країн-членів Європейського союзу, останній ухвалив рішення про призупинення мовлення російських державних ЗМІ "Sputnik" і "RT (Russia Today)" ("RT English", "RT UK", "RT Germany", "RT France" та "RT Spanish") на території Євросоюзу [36]. Заборона мовлення ще трьох російських державних медіа "Rossiya RTR" / "RTR Planeta", "Rossiya 24" / "Russia 24" і "TV Centre International" була запроваджена 3 червня 2022 року у шостому пакеті санкцій ЄС проти Росії. Рішення ухвалено на підставі того, що телеканали використовуються російським урядом як інструменти для маніпулювання інформацією та поширення дезінформації про вторгнення в Україну, включаючи пропаганду, з метою дестабілізації сусідніх з Росією країн, ЄС та його держав-членів [45].

8 березня Верховний представник ЄС з питань закордонних справ і політики безпеки Жозеп Боррель

зазначив, що наразі Євросоюз розпочав розробку нового механізму боротьби з дезінформацією. За його словами, йдеться про додаткові можливості для замороження активів та заборону відвідувати країни ЄС пропагандистам, які поширюють дезінформацію [37]. Окрім цього, 17 березня Рада Європи також ухвалила Рекомендацію CM/Rec(2022)4, яка закликає 46 держав-членів створити сприятливе середовище для якісної журналістики та зміцнення її важливої ролі в підтримці демократії. Документ надає адміністративні і практичні рекомендації, що спрямовані на забезпечення сталого фінансування якісних ЗМІ, формування довіри до журналістики та сприяння медіаграмотності [34].

Окремі заходи іноземних держав з протидії інформаційним впливам РФ викликали занепокоєння у представників медіасектору. Так на блокування "RT (Russia Today)" та "Sputnik" на території ЄС відреагували у Міжнародному інституті преси (IPI). В організації зазначили, що рішення про обмеження доступу до російських пропагандистських ресурсів має ухвалюватися на рівні незалежних національних регуляторів. Водночас фахівці висловили стурбованість щодо можливого дзеркального кроку Росії відносно західних ЗМІ на території РФ. Це, зі свого боку, стане підґрунтям для їхнього блокування і створить ще більший інформаційний вакуум в РФ, який базуватиметься на відсутності надійних та/або альтернативних джерел інформації [42].

Попри це, беззаперечним також є факт, що до інформаційного впливу найбільш вразливими є демократичні країни, які сповідують принципи свободи слова та думки, зокрема у роботі ЗМІ. Воєнна агресія Росії проти України та її інформаційна складова стали викликом для усього цивілізаційного світу. Толерування дискримінації та відтермінування ухвалення рішень провокують РФ нарощувати обсяги продукування пропагандистського контенту і підвищують її шанси щодо впливу на маси.

Задля того, аби проаналізувати ефективність блокування державних ЗМІ у Європі, громадська організація "Опора" проаналізувала публікації в соціальних мережах, які містили посилання на російські державні ЗМІ. Таким чином з 1 лютого 2022 року до 31 березня 2022 року в соціальній мережі "Facebook" було опубліковано понад 236 тисяч дописів. Переважна більшість дописів мала посилання на офіційний сайт телеканалу "RT (Russia Today)" rt.com (17 617 постів) та на портал російської інформаційної агенції "Sputnik" sputniknews.com (46 469 постів). Загалом, за даними дослідження, майже 154 тисячі дописів було оприлюднено в лютому, тоді як у березні – лише 82 тисячі, що майже удвічі менше від попереднього місяця [24]. Також результати дослідження свідчать, що після 2 березня (дата блокування "RT (Russia Today)" та "Sputnik" у ЄС) кількість публікацій заблокованих ресурсів знизилася доволі різко, а от інших державних ресурсів РФ – децю повільніше. Це вказує на те, що блокування Європейським Союзом доступу до російських пропагандистських телеканалів та їхнього онлайн-контенту мало позитивний ефект та сповільнило темпи поширення пропаганди [24].

На тлі вторгнення Росії в Україну питання оновлення медійного законодавства також набуло ще більшої актуальності в США. Так 14 березня в країні набрали чинності нові вимоги до телерадіомовників, які зобов'язують їх маркувати контент іноземних держав, якщо такі орендують час в ефірах мовників. Згідно з документом, споживачі контенту мають отримати

інформацію про його замовників, якщо наданий ефірний час сплачений: 1) іноземною державою; 2) зовнішньою політичною партією; 3) іноземним ЗМІ, яке розташоване у США та відповідає основним засадам Закону про реєстрацію іноземних агентів 1938 року, а також Закону про засоби зв'язку 1934 року [50]. Уже 8 травня в США запровадили санкції щодо трьох російських каналів – "Первый канал", "Россия-1" і "НТВ". Обмеження стосуються реклами, виробничих технологій і певних консультативних послуг [32].

1 квітня на засіданні Ради ООН з прав людини ухвалили проєкт Резолюції "Роль держав у протидії негативному впливу дезінформації на здійснення та реалізацію прав людини", який запропонований Україною, Японією, Латвією, Литвою, Польщею, Великою Британією і США [18]. Документ складається з 8 пунктів, згідно з якими Рада ООН з прав людини: 1) підтверджує, що дезінформація може негативно впливати на здійснення та реалізацію прав людини, і держави відіграють ключову роль у боротьбі з нею; 2) закликає держави впроваджувати такі заходи з протидії дезінформації, які б відповідали нормам міжнародного права; 3) закликає держави співпрацювати в контексті боротьби з дезінформаційними впливами, у тому числі завдяки розширенню партнерства з громадськими організаціями та громадянським суспільством; 4) пропонує державам заохочувати підприємства та адміністрації соціальних мереж до боротьби з дезінформацією, зокрема завдяки перегляду принципів роботи автоматизованих алгоритмів, а також за рахунок підвищення прозорості і захисту користувачів; 5) закликає держави утриматись від проведення чи спонсорювання дезінформаційних кампаній як на національному, так і міжнародному рівнях, а також засуджувати подібні прояви; 6) заявляє про свою підтримку міжнародної співпраці в боротьбі з негативним впливом дезінформації на здійснення та реалізацію прав людини, яке було б відкрите для участі країн, представників громадянського суспільства, приватного сектору, фахівців ООН та інших зацікавлених сторін; 8) просить Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй у справах людини підготувати звіт про вищезгадане обговорення та презентувати його Раді ООН з прав людини під час 52 сесії [18].

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну спровокувало активний сплеск поширення російської пропаганди у світовому медіапросторі. Країни ЄС та США розпочали активно вживати точкові заходи, що спрямовані на відбиття інформаційних атак РФ. До того ж розпочався процес напрацювання та оновлення вже існуючого медійного законодавства, яке дозволить забезпечити систематичний супротив інформаційним загрозам з боку РФ.

Висновки. Російська пропаганда продовжує негативно впливати на дедалі більшу частину населення всього світу. Вона успішно використовує інструменти демократії та може діяти безперешкодно, спираючись на достатньо високий рівень прав і свобод. Своєю чергою, низка провідних держав світу почали вживати додаткових заходів задля протидії поширенню російської пропаганди. Йдеться, зокрема, про впровадження обмежень на трансляцію провідних російських державних ЗМІ на території Європейського Союзу, таких як "RT (Russia Today)", "Sputnik" та інших, про розробку у ЄС

нового правового механізму боротьби з дезінформацією, який дозволить заморожувати активи та забороняти перетинати кордон російським пропагандистам, а також про зобов'язання маркувати контент іноземних держав, які орендують час в ефірах ЗМІ США.

Такі обмеження викликали дискусію серед представників професійного середовища та медіаспільноти. Експерти висловлюють занепокоєння з приводу прогалин у законодавстві, які дозволять обійти окремі заборони. Також існує небезпека контрзаходів із боку Росії, яка може вдатися до обмежень трансляції західних ЗМІ, що, своєю чергою, може призвести до втрати доступу громадян РФ до інформації, яка не була б спотворена чи містифікована російськими офіційними ЗМІ.

Тому, на нашу думку, одним із дієвих інструментів у боротьбі з пропагандою є комплексне обмеження роботи не лише традиційних радіо чи телебачення, які асоціюються з авторитарними країнами, а й акаунтів цих ЗМІ в соціальних мережах, зокрема, у "YouTube, де вони мають більший вплив.

У цьому контексті українській владі доцільно посилити системну роботу моніторингових та фактчекінгових ініціатив на базі Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки чи Центру протидії дезінформації, перевести їх на постійну основу, що дозволить оперативно відстежувати появу нових прикладів російської пропаганди. А досвід України у виявленні російської пропаганди потрібно використати для створення власної повноцінної інтернет-базою російської дезінформації, що містила б уніфіковані дані для світової аудиторії щодо виявлених дезінформаційних кампаній проти тієї чи іншої країни..

Список використаних джерел

1. В Австралії піддержали акцію #ЯВаня – КР.Ru. [kp.ru. URL: https://www.kp.ru/daily/26335/3218738/](https://www.kp.ru/daily/26335/3218738/) (дата звернення: 19.05.2022)
2. Верховна Рада прийняла Закон про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/221202.html> (дата звернення: 02.05.2022).
3. Затримання Марківа – спроба російських спецслужб створити негативний імідж України в Італії. Wayback Machine. URL: <https://web.archive.org/web/20170814004710/http://gordonua.com/ukr/blogs/agerashhenko/-zatrимannja-markiva-sproba-rosijskih-spetssluzhb-stvoriti-negativnij-imidzh-ukrajini-v-italiji-196986.html> (дата звернення: 08.06.2022).
4. Кантур О. М. Актуальні проблеми протидії інформаційним загрозам у соціальних медіа під час повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2022. № 2. С. 102–110. URL: <https://doi.org/10.32886/instzak.2022.02.11> (дата звернення: 21.05.2022).
5. Латвія та Естонія вимкнули мовлення російських федеральних каналів. Info Post. URL: <https://infopost.media/latviya-ta-estoniya-vmknuly-movlennya-rosijskyh-federalnyh-kanaliv/> (дата звернення: 02.05.2022).
6. Минфин России :: Федеральный бюджет. Министерство финансов Российской Федерации. URL: <https://minfin.gov.ru/statistics/fedbud/> (дата звернення: 02.05.2022).
7. Нема даних, що Росія вцілила у зброю, яку передали США, – Пентагон – НТА. НТА. URL: <https://www.nta.ua/nema-danyh-shho-rosiya-vczilya-u-zbroju-yaku-peredaly-ssha-pentagon/> (дата звернення: 21.05.2022).
8. Огляд проросійських нарративів у ЗМІ Німеччини та Італії про "дискримінацію" російськомовного населення України. VoxUkraine | "Вокс Україна" – більше ніж найкраща аналітика про Україну. URL: <https://voxukraine.org/oglyad-prorosijskyh-naratyviv-u-zmi-nimechchynu-ta-italiyi-pro-dyskryminatsiyu-rosijskomovnogo-naselennya-ukrayiny/> (дата звернення: 08.06.2022).
9. Одобрение институтов, рейтинги партий и политиков. Левада-Центр – От мнений – к пониманию. URL: <https://www.levada.ru/2022/03/30/odobrenie-institutov-rejtingi-partij-i-politikov/?fbclid=IwAR0CFyU1Jm92iq-v4iazhnENZMLrnuDBT6jP6lWwX1fSILJCBEGUA13-Q> (дата звернення: 02.05.2022).
10. Плотникова А. В Латвии будет "Дождь" и не будет кремлёвской телепропаганды. ГОЛОС АМЕРИКИ. URL: <https://www.golosameriki.com/>

a/there-illwillbe-dozhd-and-will-not-be-kremlin-propaganda/6610219.html (дата звернення: 09.06.2022).

11. Полювання на тролів. Як троє українських програмістів викрили російську пропаганду у німецьких ЗМІ. Reporters. URL: <https://reporters.media/poliuvannia-na-troliv/?fbclid=IwAR2fStsvaKxRGFy20U1MUTK6JMt-HA9KGQor6-CCq5lJeA94pDNaZ03Jm> (дата звернення: 21.05.2022).

12. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 лютого 2022 року "Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)": Указ Президента України від 11.02.2022 р. № 52/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/52/2022#Text> (дата звернення: 09.05.2022).

13. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року "Про Стратегію інформаційної безпеки": Указ Президента України від 28.12.2021 р. № 685/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text> (дата звернення: 02.05.2022).

14. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 лютого 2021 року "Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)": Указ Президента України від 02.02.2021 р. № 43/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43/2021#Text> (дата звернення: 02.05.2022).

15. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2017 року "Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)": Указ Президента України від 15.05.2017 р. № 133/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133/2017#Text> (дата звернення: 02.05.2022).

16. П'ять загальнонаціональне опитування: Україна в умовах війни (18 березня 2022). Соціологічна група Рейтинг. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/pyatyy_obschenacionalnyy_opros_ukraina_v_usloviyah_voynuy_18_marta_2022.html (дата звернення: 02.05.2022).

17. Рада національної безпеки і оборони України затвердила Доктрину інформаційної безпеки України. Міністерство інформаційної політики України. URL: <http://mip.gov.ua/news/1608.html> (дата звернення: 02.05.2022).

18. Рада ООН з прав людини ухвалила резолюцію про "фейкові новини" та закликала держави боротися з мовою ворожнечі – Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. URL: <https://www.nrada.gov.ua/rada-onn-z-prav-lyudynu-uhvalyala-rezolyutsiyu-pro-fejkovi-novynu-ta-zaklykala-derzhavy-borotysya-z-movoyu-vorozhnechi/> (дата звернення: 02.05.2022).

19. Свобода Р. Німеччина є основною ціллю зусиль Росії з поширення дезінформації – ЄС. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-eu-russia-desinformation/31140837.html> (дата звернення: 21.05.2022).

20. Свобода Р. У Німеччині відбулися проросійські та проукраїнські акції. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-nimechchyna-prorosijski-ta-proukrainski-akcii/31796005.html> (дата звернення: 07.06.2022).

21. Совина М. Минобороны сообщило о ракетном ударе по складу ВСУ с оружием из Европы и США. Lenta.RU. URL: <https://lenta.ru/news/2022/04/19/udar/> (дата звернення: 21.05.2022).

22. Совместное заявление Российской Федерации и Китайской Народной Республики о развитии отношений всеобъемлющего партнерства и стратегического взаимодействия, вступающих в новую эпоху. Президент России. URL: <http://www.kremlin.ru/supplement/5413> (дата звернення: 07.06.2022).

23. Тухтенко Є. Державні ЗМІ Угорщини іноді використовують RT як джерело – журналіст. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28824803.html> (дата звернення: 09.05.2022).

24. Українська правда. Блокування державних російських медіа. Чи ефективно перекривають кисень пропаганди?. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/05/13/7345992/> (дата звернення: 30.05.2022).

25. Українська правда. Сійярто використав тези роспропаганди на виправдання рішення не постачати зброю Україні. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/04/19/7340673/> (дата звернення: 21.05.2022).

26. У Німеччині закрили рупор кремлівської пропаганди. АрміяInform – Інформаційне агентство АрміяInform. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/02/03/u-nimechchyni-zakryly-rupor-kremlivskoyi-propagandy/> (дата звернення: 08.06.2022).

27. У Польщі заблокували чотири російські пропагандистські канали – Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. URL: <https://www.nrada.gov.ua/u-polshhi-zablokuvaly-chotyry-rosijski-propagandystskikanaly/> (дата звернення: 02.05.2022).

28. ЦЕНТР ПРОТИДІЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ. Telegram. URL: <https://t.me/CenterCounteringDisinformation/1131> (дата звернення: 08.06.2022).

29. ЦЕНТР ПРОТИДІЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ. Telegram. URL: <https://t.me/CenterCounteringDisinformation/1762> (дата звернення: 08.06.2022).

30. Шпиони из РФ, антиваксеры и ультра. Контрразведка об угрозах для ФРГ | DW | 07.06.2022. DW.COM. URL: <https://www.dw.com/>

ru/otchet-kontrazvedki-frm-ultras-antivaksery-i-shpiiony-iz-rrf/a-62054891 (дата звернення: 07.06.2022).

31. Britain says Russian troll factory is spreading disinformation on social media. Reuters. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/britain-says-russian-troll-factory-is-spreading-disinformation-social-media-2022-04-30/> (date of access: 02.05.2022).

32. By Maureen Chowdhury, Mike Hayes, Helen Regan and Brad Lendon, CNN. May 8, 2022. Russia-Ukraine news. CNN. URL: <https://edition.cnn.com/europe/live-news/russia-ukraine-war-news-05-08-22/> (date of access: 19.05.2022).

33. China, Russia to enhance media cooperation on 20 years of friendship treaty. 404. URL: <https://news.cgtn.com/news/2021-07-16/China-Russia-eye-media-cooperation-on-20-years-of-friendship-treaty-11WHI0SiDhe/index.html> (date of access: 07.06.2022).

34. Council of Europe. Council of Europe calls on states to support quality journalism: new guidelines. The Council of Europe: guardian of Human Rights, Democracy and the Rule of Law for 700 million citizens. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal/-/council-of-europe-calls-on-states-to-support-quality-journalism-new-guidelines> (date of access: 02.05.2022).

35. Discourse-driven Community Detection. CASM Technology. URL: <https://www.casstechnology.com/case-studies/discourse-driven-community-detection> (date of access: 19.05.2022).

36. EU imposes sanctions on state-owned outlets RT/Russia Today and Sputnik's broadcasting in the EU. Home – Consilium. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/02/eu-imposes-sanctions-on-state-owned-outlets-rt-russia-today-and-sputnik-s-broadcasting-in-the-eu/> (date of access: 02.05.2022).

37. EU to propose sanctions regime against disinformation. Reuters. URL: <https://www.reuters.com/world/eu-propose-sanctions-regime-against-disinformation-2022-03-08/> (date of access: 02.05.2022).

38. Gábor T. TASZ: A magyar közmédia kijátssza az uniós jogot az orosz propaganda terjesztésével. telex. URL: <https://telex.hu/belfold/2022/03/29/tasz-a-magyar-kozmedia-kijatssza-az-unios-jogot-az-orosz-propaganda-terjesztesevel> (date of access: 09.05.2022).

39. Hamilton Toplines: April 11–17, 2022. Alliance For Securing Democracy. URL: <https://securingdemocracy.gmfus.org/hamilton-toplines-april-11-17-2022/> (date of access: 19.05.2022).

40. Hern A. TikTok algorithm directs users to fake news about Ukraine war, study says. the Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/technology/2022/mar/21/tiktok-algorithm-directs-users-to-fake-news-about-ukraine-war-study-says> (date of access: 02.05.2022).

41. Index. Bienvenue sur le site de Reporters sans frontières | RSF. URL: <https://rsf.org/en/index> (date of access: 21.05.2022).

42. IPI: Statement on banning of RT and Sputnik – International Press Institute. International Press Institute. URL: <https://ipi.media/ipi-statement-on-banning-of-rt-and-sputnik/> (date of access: 08.06.2022).

43. Mozur P., Myers S. L., Liu J. China's Echoes of Russia's Alternate Reality Intensify Around the World. The New York Times. URL: <https://www.nytimes.com/2022/04/11/technology/china-russia-propaganda.html> (date of access: 07.06.2022).

44. Roberts H. Infowars: Putin's propaganda permeates Italian media. POLITICO. URL: <https://www.politico.eu/article/infowars-russia-putin-propaganda-permeates-italy-media/> (date of access: 08.06.2022).

45. Russia's aggression against Ukraine: EU adopts sixth package of sanctions. Home – Consilium. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/06/03/russia-s-aggression-against-ukraine-eu-adopts-sixth-package-of-sanctions/> (date of access: 09.06.2022).

46. Sostav.ru. Исследование медиапотребления: у "Первого канала" и WhatsApp снизились охваты. Sostav.ru – новости рекламы и маркетинга. URL: <https://www.sostav.ru/publication/romir-mediapotrebienie-53281.html> (дата звернення: 02.05.2022).

47. Ukrinform. Китай відмовився назвати військові дії Росії вторгненням. Укрінформ – актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3411600-kitaj-vidmovivsa-nazvati-vijskovii-dii-rosii-vtorgnennam.html> (дата звернення: 07.06.2022).

48. Ukrinform. Найвищу стійкість до дезінформації РФ демонструє Україна – Stopfake. Укрінформ – актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-antifake/3334455-najvisu-stijkiy-dodezinformacii-rrf-demonstruye-ukraina-stopfake.html> (дата звернення: 19.05.2022).

49. Ukrinform. Прем'єр Італії розкритикував телеканал Rete4 за інтерв'ю з лавровим. Укрінформ – актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3473643-premer-italii-rozkritikuvav-telekanal-rete4-za-intervyu-z-lavrovim.html> (дата звернення: 08.06.2022).

50. U.S. implements new rules requiring broadcasters to identify foreign-government material. Reuters. URL: <https://www.reuters.com/world/us/us-implements-new-rules-requiring-broadcasters-identify-foreign-government-2022-03-15/> (date of access: 02.05.2022).

51. VoxCheck презентує базу російської пропаганди в італійських та німецьких ЗМІ "Propaganda Diary". VoxUkraine | "Вокс Україна" – більше ніж найкраща аналітика про Україну. URL: <https://voxukraine.org/voxcheck-prezentuye-bazu-rosijskoyi-propagandy-v-italijskyh-ta-nimetskyh-zmi-propaganda-diary/> (дата звернення: 21.05.2022).

52. Yuan L. How China Embraces Russian Propaganda and Its Version of the War. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2022/03/04/business/china-russia-ukraine-disinformation.html> (date of access: 21.05.2022).

References

1. V Avstralyi podderzhaly aktsiyu #laVania – KP.Ru. – Retrieved from: <https://www.kp.ru/daily/26335/3218738/>
2. Verkhovna Rada pryiniiala Zakon pro zaboronu propahandy rosiiskoho natsyistykoho totalitarnoho rehymu, zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii yak derzhavy-terorysta proty Ukrainy, symboliky voiennoho vtorhennia rosiiskoho natsyistykoho totalitarnoho rehymu v Ukrainu. – Retrieved from: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/221202.html>
3. Zatrymanna Markiva – sprobа rosiiskykh spetssluzhb stvority nehatyvnyi imidzh Ukrainy v Itali. – Retrieved from: <https://web.archive.org/web/20170814004710/http://gordonua.com/ukr/blogs/agerashhenko/-zatrimannya-markiva-sproba-rosiiskih-spetssluzhb-stvoriti-negativnij-imidzh-ukrajini-v-italiji-196986.html>
4. Kantur, O. M. (2022). Aktualni problemy protyidii informatsiynym zahrozam u sotsialnykh media pid chas povnomasshtabnoho vtorhennia Rosii v Ukrainu. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*, (2), 102–110. doi:10.32886/instzak.2022.02.11
5. Latviia ta Estoniia vymknuly movlennia rosiiskykh federalnykh kanaliv. – Retrieved from: <https://infopost.media/latviya-ta-estoniya-vymknuly-movlennia-rosiiskykh-federalnykh-kanaliv/>
6. Minfin Rosii :: Federalnyi biudzhēt. – Retrieved from: <https://minfin.gov.ru/statistics/fedbud/>
7. Nema danykh, shcho Rosiia vtsilyla u zbroiu, yaku peredaly SShA, – Pentahon – NTA. – Retrieved from: <https://www.nta.ua/nema-danyh-shho-rosiya-vczylila-u-zbroiu-yaku-peredaly-ssh-pentagon/>
8. Ohliad prorosiiskykh naratyviv u ZMI Nimechchyny ta Italii pro "dyskryminatsiiu" rosiiskomovnoho naselennia Ukrainy. – Retrieved from: <https://voxukraine.org/oglyad-prorosiiskykh-naratyviv-u-zmi-nimechchyny-ta-italiyi-pro-dyskryminatsiyu-rosiiskomovnoho-naselennia-ukrayiny/>
9. Odobrenye ynstytutov, reitynhy partiy i polytykov. – Retrieved from: <https://www.levada.ru/2022/03/30/odobrenie-institutov-rejtingi-partij-i-politikov/>
10. Plotnykova, A. (2022, 9 chervnia). V Latvyi budet "Dozhd" y ne budet kremlevskoi telepropahandy. – Retrieved from: <https://www.golosameriki.com/a/there-will-be-dozhd-and-will-not-be-kremlin-propaganda/6610219.html>
11. Poliuвання na troliv. Yak troie ukrainskykh prohranmistiv vykryly rosiisku propahandu u nimetskykh ZMI. – Retrieved from: <https://reporters.media/poliuвання-na-troliv/>
12. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 11 liutoho 2022 roku "Pro zastosuvannia personalnykh spetsialnykh ekonomichnykh ta inshykh obmezhuvalnykh zakhodiv (sanktsii)", Ukaz Prezydenta Ukrainy № 52/2022 (2022) (Ukraina). – Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/52/2022#Text>
13. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 15 zhovtnia 2021 roku "Pro Stratehiiu informatsiinoi bezpeky", Ukaz Prezydenta Ukrainy № 685/2021 (2021) (Ukraina). – Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text>
14. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 2 liutoho 2021 roku "Pro zastosuvannia personalnykh spetsialnykh ekonomichnykh ta inshykh obmezhuvalnykh zakhodiv (sanktsii)", Ukaz Prezydenta Ukrainy № 43/2021 (2021) (Ukraina). – Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43/2021#Text>
15. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 28 kvitnia 2017 roku "Pro zastosuvannia personalnykh spetsialnykh ekonomichnykh ta inshykh obmezhuvalnykh zakhodiv (sanktsii)", Ukaz Prezydenta Ukrainy № 133/2017 (2017) (Ukraina). – Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133/2017#Text>
16. P'iate zahalnonatsionalne opytuvannia: Ukraina v umovakh viiny (18 bereznia 2022). – Retrieved from: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/pyatyy_obschenatsionalnyy_opros_ukraina_v_usloviyah_voyny_18_marta_2022.html
17. Rada natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy zatverdyla Doktrynu informatsiinoi bezpeky Ukrainy. – Retrieved from: <http://mip.gov.ua/news/1608.html>
18. Rada OON z prav liudyny ukhvalyla rezolutsiiu pro "feikovyi novyny" ta zaklykala derzhavy borotysia z movoiu vorozhnechi – Natsionalna rada Ukrainy z pytan telebachennia i radiomovlennia. – Retrieved from: <https://www.nrada.gov.ua/rada-oon-z-prav-lyudyny-uhvalyla-rezolyutsiyu-pro-feikovyi-novyny-ta-zaklykala-derzhavy-borotysya-z-movoiu-vorozhnechi/>
19. Svoboda, R. (2021, 9 bereznia). Nimechchyna ye osnovnoiu tsilliu zysul Rosii z poshyrennia dezinformatsii – YeS. – Retrieved from: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-eu-russia-desinformation/31140837.html>
20. Svoboda, R. (2022, 10 kvitnia). U Nimechchyni vidbulysia prorosiiski ta proukrainski aktsii. – Retrieved from: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-nimechchyna-prorosiiski-ta-proukrainski-akcii/31796005.html>
21. Sovyna, M. (2022, 19 kvitnia). Mynoborony soobshchylo o raketnom udare po skladu VSU s oruzhyem iz Evropy y SShA. – Retrieved from: <https://lenta.ru/news/2022/04/19/udar/>
22. Sovmestnoe zaiavlenye Rossyiskoi Federatsyy y Kytais'koi Narodnoi Respublyky o razvytyi otnosheni y vseobiemliushcheho partnerstva y stratehicheskoho vzaymodeistviya, vstupaiushchykh v novuiu epokhu. – Retrieved from: <http://www.kremlin.ru/supplement/5413>
23. Tiukhtenko, Ye. (2017, 30 zhovtnia). Derzhavni ZMI Uhorschchyny inodi vykorystovuiut RT yak dzherelo – zhurnalist. – Retrieved from: <https://www.radiosvoboda.org/a/28824803.html>
24. Ukrainska pravda. (2022a, 19 kvitnia). Siiarto vykorystav tezy rospahandy na vypravdanniia rishennia ne postachaty zbroiu Ukraini. – Retrieved from: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/04/19/7340673/>
25. Ukrainska pravda. (2022b, 13 travnia). Blokuvannia derzhavnykh rosiiskykh media. Chy efektyvno perekryvaiut kysen propahandi? – Retrieved from: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/05/13/7345992/>
26. U Nimechchyni zakryly rupor kremlevskoi propahandy. – Retrieved from: <https://armyinform.com.ua/2022/02/03/u-nimechchyni-zakryly-rupor-kremlevskoy-propagandy/>
27. U Polshchi zablokuvaly chotyry rosiiski propahandystski kanaly – Natsionalna rada Ukrainy z pytan telebachennia i radiomovlennia. – Retrieved from: <https://www.nrada.gov.ua/u-polshhi-zablokuvaly-chotyry-rosiiski-propahandystski-kanaly/>
28. TsENTR PROTVDII DEZINFORMATSI. – Retrieved from: <https://t.me/CenterCounteringDisinformation/1131>
29. TsENTR PROTVDII DEZINFORMATSI. – Retrieved from: <https://t.me/CenterCounteringDisinformation/1762>
30. Shpyny yz RF, antyvaksery y ultras. Kontrazvedka ob uhrozakh dlia FRH | DW | 07.06.2022. – Retrieved from: <https://www.dw.com/ru/otchet-kontrazvedki-rg-ultras-antivaksery-i-shpiony-iz-rf-a-62054891>
31. Britain says Russian troll factory is spreading disinformation on social media. (2022, 30 kvitnia). – Retrieved from: <https://www.reuters.com/world/europe/britain-says-russian-troll-factory-is-spreading-disinformation-social-media-2022-04-30/>
32. By Maureen Chowdhury, Mike Hayes, Helen Regan and Brad London, CNN. (2022, 8 travnia). May 8, 2022: Russia-Ukraine news. – Retrieved from: <https://edition.cnn.com/europe/live-news/russia-ukraine-war-news-05-08-22/>
33. China, Russia to enhance media cooperation on 20 years of friendship treaty. – Retrieved from: <https://news.cgtn.com/news/2021-07-16/China-Russia-eye-media-cooperation-on-20-years-of-friendship-treaty-11WHI0SIDhe/index.html>
34. Council of Europe. (2022, 17 bereznia). Council of Europe calls on states to support quality journalism: new guidelines. – Retrieved from: <https://www.coe.int/en/web/portal/-/council-of-europe-calls-on-states-to-support-quality-journalism-new-guidelines>
35. Discourse-driven Community Detection. – Retrieved from: <https://www.casmtchnology.com/case-studies/discourse-driven-community-detection>
36. EU imposes sanctions on state-owned outlets RT/Russia Today and Sputniks broadcasting in the EU. – Retrieved from: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/02/eu-imposes-sanctions-on-state-owned-outlets-rt-russia-today-and-sputniks-broadcasting-in-the-eu/>
37. EU to propose sanctions regime against disinformation. (2022, 8 bereznia). – Retrieved from: <https://www.reuters.com/world/eu-propose-sanctions-regime-against-disinformation-2022-03-08/>
38. Gábor, T. (2022, 29 bereznia). TASZ: A magyar közmédia kijátssza az uniós jogot az orosz propaganda terjesztésével. – Retrieved from: <https://telex.hu/belfold/2022/03/29/tasz-a-magyar-kozmedia-kijattssza-az-unios-jogot-az-orosz-propaganda-terjesztesevel>
39. Hamilton Toplines: April 11–17, 2022. – Retrieved from: <https://securingdemocracy.gmfus.org/hamilton-toplines-april-11-17-2022/>
40. Hern, A. (2022, 21 bereznia). TikTok algorithm directs users to fake news about Ukraine war, study says. – Retrieved from: <https://www.theguardian.com/technology/2022/mar/21/tiktok-algorithm-directs-users-to-fake-news-about-ukraine-war-study-says>
41. Index. – Retrieved from: <https://rsf.org/en/index>
42. IPI: Statement on banning of RT and Sputnik – International Press Institute. (b. d.). – Retrieved from: <https://ipi.media/ipi-statement-on-banning-of-rt-and-sputnik/>
43. Mozur, P., Myers, S. L., & Liu, J. (2022, 11 kvitnia). China's Echoes of Russia's Alternate Reality Intensify Around the World. – Retrieved from: <https://www.nytimes.com/2022/04/11/technology/china-russia-propaganda.html>
44. Roberts, H. (2022, 20 travnia). Infowars: Putin's propaganda permeates Italian media. – Retrieved from: <https://www.politico.eu/article/infowars-russia-putin-propaganda-permeates-italy-media/>
45. Russia's aggression against Ukraine: EU adopts sixth package of sanctions. – Retrieved from: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/06/03/russia-s-aggression-against-ukraine-eu-adopts-sixth-package-of-sanctions/>
46. Sostav.ru. (2022, 18 bereznia). Yssledovanye medyapotrebleniya: u "Pervoho kanala" y WhatsApp snyzyls okhvaty. – Retrieved from: <https://www.sostav.ru/publication/romir-mediapotreblenie-53281.html>
47. Ukrinform. (2021, 18 zhovtnia). Naivysychu stiihist do dezinformatsii RF demonstrue Ukraina – Stopfake. – Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-antifake/3334455-najvisu-stijikist-do-dezinformatsii-rf-demonstrue-ukraina-stopfake.html>

48. Ukrinform. (2022a, 24 liutoho). Kytai vidmovyvsia nazvaty viiskovi dii Rosii vtornhenniam. – Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3411600-kitaj-vidmovivsa-nazvati-vijskovi-dii-rosii-vtorgnennam.html>

49. Ukrinform. (2022b, 3 travnia). Premier Italii rozkrytykuvav telekanal Rete4 za interviu z lavrovym. – Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3473643-premer-italii-rozkrytikuvav-telekanal-rete4-za-intervu-z-lavrovim.html>

50. U.S. implements new rules requiring broadcasters to identify foreign-government material. (2022, 15 bereznia). – Retrieved from: <https://www.reuters.com/world/us/us-implements-new-rules-requiring-broadcasters-identify-foreign-government-2022-03-15/>

51. VoxCheck prezentuie bazu rosiiskoi propahandy v italiiskyykh ta nimetskykh ZMI "Propaganda Diary". – Retrieved from: <https://voxukraine.org/voxcheck-prezentuye-bazu-rosijskoyi-propagandy-v-italijskyh-ta-nimetskykh-zmi-propaganda-diary/>

52. Yuan, L. (2022, 4 bereznia). How China Embraces Russian Propaganda and Its Version of the War. Vziato z <https://www.nytimes.com/2022/03/04/business/china-russia-ukraine-disinformation.html>

Отримано: 03.06.2022
Ухвалено до друку: 27.06.2022
Опубліковано: 31.07.2022

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Public Administration, 2(16), 5-12.

UDC: 351.86:659.3/.4](100:470)

DOI: doi.org/10.17721/2616-9193.2022/16-1/7

Oleksandr Kantur, postgraduate student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0001-8351-6210>

e-mail: oleksandr.kantur@knu.ua

EXPERIENCE OF FOREIGN STATES IN THE ISSUE OF COUNTERFEITING INFORMATION INFLUENCES OF THE RUSSIAN FEDERATION

The article analyzes the use of propaganda by the Russian Federation during the Russian-Ukrainian war, in particular the full-scale Russian invasion of Ukraine in February 2022. The experience of implementing Russian disinformation campaigns in a few countries is considered in detail. Successful examples of Ukraine's and other states' struggle against the systematic spread of Russian propaganda have been identified, and new tools have been proposed for the development of global information security.

Keywords: misinformation, propaganda, information policy, legislation, information influences, war.